

Lausunto

01.10.2025

Asia: VN/20266/2025

Undervisnings- och kulturministeriets förordning om ändring av undervisnings- och kulturministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande inom utbildningar för yrkesinriktade grundexamina

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finlands svenska lärarförbund FSL betonar vikten av likvärdighet och rättvisa vid övergången från grundläggande utbildning till yrkesutbildning. Om en elevs lärokurs avgränsas kan eleven inte få ett högre vitsord än 5 i sitt avgångsbetyg, vilket medverkar till att alla sökande behandlas jämlikt. Denna förändring innebär att betygen bättre speglar elevens faktiska kunskaper i förhållande till målen i läroplanen för den grundläggande utbildningen.

FSL motsätter sig att urval baserat på utbildningsanordnarens prövning begränsas inom utbildningar för yrkesinriktade grundexamina. Denna urvalsmetod har varit viktig för att ge praktiskt skickliga elever med akademiska utmaningar möjlighet att studera vidare. En avgränsning av lärokursen för den grundläggande utbildningen och målen i läroplanen i ett läroämne leder till ett lägre medeltal i avgångsbetyget på grund av att eleven högst kan få vitsordet 5 i ämnet, vilket kan minska elevens chanser att komma in på önskad utbildning, även om eleven har goda praktiska färdigheter. Enligt nu gällande lagstiftning är det möjligt för elever som läst en avgränsad lärokurs i modersmål och matematik att antas enligt prövning.

En fördel med att studerande kan antas enligt prövning är att studerande med stora stödbehov identifieras tidigt, vilket möjliggör att stödsatser kan sättas in i ett tidigt skede av studierna.

FSL anser att information om en avgränsad lärokurs ska synas i betyget. Antingen så att det antecknas med en asterisk eller på ett annat tydligt sätt. Syftet med ändringen av bedömningen har inte varit att minska informationsöverföring gällande behovet av stöd utan att öka på jämlikheten vid ansökan till studier på andra stadiet.

FSL anser att man samtidigt kan konstatera att dagens system med prövning inte är problemfritt. Tillämpningen av antagning enligt prövning har varit ojämlig, det finns stora skillnader mellan olika

yrkesläroanstalter och syftet med prövningen kan ibland varit oklart för anordnarna själva. Lösningen är dock inte, att då ett verktyg används inkonsekvent att man avskaffar hela skyddsnätet kring studeranden, utan man ser till att det repareras och genom informationsstyrning tryggar att det används på rätt sätt.

Detta kräver en helhetssyn. För det första krävs tydligare nationella riktlinjer som säkerställer att alla utbildningsanordnare hanterar prövningen på ett enhetligt, korrekt och ansvarsfullt sätt. För det andra, och minst lika viktigt, måste vi stärka hela kedjan runt studerandena. Att systemet fungerar är beroende av en högklassig och tillräckligt resurssatt studiehandledning i både den grundläggande utbildning och även på andra stadiet, samt framför allt en datasäker informationsöverföring vid övergången mellan stadierna. Det är först när hela denna stödstruktur fungerar som vi kan garantera att eleven hamnar på rätt studieplats. Det handlar om att vara proaktiv och säkerställa att eleven får stiga in genom en dörr som leder till en utbildning där hen har en ärlig chans att lyckas, med rätt stöd för sin skolgång från dag ett. Det ger utbildningsanordnaren kunskap om stödbehov redan innan skolstart. Det nu föreslagna ändringarna i antagningsgrunderna är ett reaktivt system som riskerar att lämna studeranden ensam under den kritiska första tiden.

Wikström Jan-Mikael
Finlands svenska lärarförbund FSL